

malnost, ki sem jo prenašal radi filistrstva njenega očeta in cele familije in radi našega v devetstodevetindevetdeset predsodkov zakopanega provincialnega mesta, ki se tičejo vsi enega samega dejstva, včasih celo ene same misli. A ko sem slišal govoriti svojo mater o tem, tedaj sem ostrmel. In zdelo se mi je, da slišim pridiigati gospoda Podlogarja: — Kruh je prvo! — Prijatelj, na zlati uri ljubezni, kjer leti čas kakor lastovka čez morje, visi težka, neskončna veriga dolžnosti in bridkosti.

Kako da nisem tega prej opazil? Zdaj sem resen, skoraj bi rekel, žalosten, zakaj nekaj lepega,

presrčnega se je pretrgalo med menoj in materjo. In moje srce je plaho in polno skrbi. Včeraj sem bral biblijo in tam sem dobil ključ do te skrivnosti: Quamobrem relinquet homo patrem suum et matrem... Zapustil bo zato človek očeta in mater... Zdi se mi pa, da sem še premlad, da bi do dna razumel te besede. Povsod vprašanja, le eno mi je jasno: Karlo ljubim tako, da vzamem zanjo tudi butaro težav in bridkosti na rame. In gospod Podlogar bo zadovoljen z mano...

Tako se je glasil epilog v tistem pismu.

(Dalje.)

MONOGRAM KRISTUSOV.

Monogram Kristusov iz rimske Emone je posebno važen krščanski spomenik naše dežele. Izkopan je bil l. 1911. na Mirju, kjer so se po naročilu nemškega viteškega reda, lastnika dotičnega zemljišča, vršila izkopavanja, ki jih je vodil dr. Walter Schmid, zdaj deželni arheolog v Gradcu. Monogram se je našel v razvalinah hiše, ki jo je Schmid nazval hišo dvanajstero hipokaustov (peči).¹ Dozdaj se je našlo le malo krščanskih ostankov v stari Emoni (n. pr. nekaj starorimskih svetilk s Kristusovim monogramom). Toliko večjega pomena je zato ta monogram Kristusov, ki je last nemškega viteškega reda in namenjen za Museum Emonense, ki ga namerava omenjeni red v Ljubljani sezidati. Tudi v krščanski arheologiji sploh bo zavzemala ta emonska najdba odlično mesto.

Monogram je vlit iz bronu, je neenake debelosti, poprečno $3\frac{1}{2}$ mm debel, meri 9 cm v premeru, tehta 190 g in je prav dobro ohranjen. Prevečen je z lepo, ne premočno patino. Kakor je videti na sliki (v naravni velikosti) sta začetni črki grškega imena Kristusovega, $\chi\rho$ (ιστός), obdani od obroča, venca. Tam, kjer se ramena črk končujejo, so ob vencu okroglo prodrta ušesca, izvemši ob podnožju črke P, kjer je masiven štirioglat podstavek z večjim ušesom spodaj. Tu je bil monogram pritrjen na kakem drugem predmetu. V sredi, kjer se križata X in P, je nekoliko večja okrogla prodrtnina. Ena stran monograma, in sicer ona z narobe obrnjenim P (tudi na ta način nam kažejo spomeniki dotične dobe Kristusov monogram), je okrašena z vdolbenimi pikami in z graviranimi črtami po črkah. Druga stran je neokrašena, le robovi so površno opiljeni. Monogram je gotovo iz 4. stoletja.

Iz krščanske arheologije vemo, da sta se grški črki X in P, med seboj zvezani in prekrižani, rabili že pred Konštantinom kot okrajšava (compendium scripturae) v napisih za ime Kristus.

Kot samostojen znak se rabi monogram $\chi\rho$ šele začetkom 4. stoletja. Pomen tega znaka je bil torej kristjanom že znan, ko je l. 312 Konštantin okrasil z njim svojo

MONOGRAM KRISTUSOV IZ RIMSKE EMONE.

¹ Dr. W. S. Ausgrabungen in Emona. Laibacher Zeitung z dne 11. maja 1911, št. 117.